

Opbrengst Marktdialoog Energie uit Oppervlaktewater

BETREFT	:	Verslag op hoofdlijnen bijeenkomst marktdialoog EOW
DATUM	:	13 april 2017
LOCATIE	:	Hoogheemraadschap van Delfland, Delft
BIJLAGEN	:	1 – Presentatie toelichting EOW 2 – Lijst van aanwezigen

---

In het verlengde van verkenningen en een haalbaarheidsstudie rondom de winning van thermische energie uit het watersysteem (TEO – thermische energie uit oppervlaktewater of EOW – energie uit oppervlaktewater) heeft Delfland marktpartijen uitgenodigd om van gedachten te wisselen over dit onderwerp. Hierbij stond de vraag centraal **'Wat is er nodig om tot 'ontginning' van EOW te komen?'**

Hoogheemraad Ries Smits heet alle aanwezigen van harte welkom en geeft een benkopte toelichting op de ambities en programma's van het Hoogheemraadschap van Delfland, mede in relatie tot vernieuwing en duurzaamheid.

In een korte toelichting op het programma geeft Floris de Groot aan welke positie Hoogheemraadschap Delfland inneemt ten aanzien van eventuele EOW projecten: het ontwikkelen van EOW-projecten behoort niet tot de kerntaken van Delfland, bovendien vergt het inzichtelijk maken van de afnamekant voor Delfland een onevenredige inspanning. Het Hoogheemraadschap van Delfland verkiest een faciliterende rol, heeft daarbij geen winstoogmerk en wil niet risicodragend participeren. Het Hoogheemraadschap van Delfland is op zoek naar of, in welke mate en hoe marktpartijen de energiepotentie uit het watersysteem willen en kunnen ontginnen.

Aansluitend heeft Dik Ludikhuize (Coordinator Duurzaamheid van Delfland) een beknopte toelichting gegeven op de werking en mogelijkheden van 'energie uit oppervlaktewater' en de mogelijkheden daartoe in het beheersgebied van Delfland. Tevens geeft hij inzicht in de business case 'Parksluizen' waar Delfland reeds geprobeerd heeft EOW toe te passen en wat de leerpunten uit deze casus zijn voor Delfland. Zie hiervoor ook de bijgevoegde presentatie, bijlage 1

Gespreksrondes

Vervolgens is in twee parallelle groepen nader gesproken aan de hand van de welke voorwaarden invulling vragen om tot identificatie en realisatie van succesvolle projecten te komen.

Allereerst is door de aanwezigen aangegeven welke voorwaarden er zijn om EOW projecten te vinden. Hierbij is gezocht naar zo veel mogelijk (inhoudelijke) voorwaarden voor projecten en marktinitiatieven, zonder hierbij direct te vervallen in financiële voorwaarden en zekerheden (opdrachten, risicoafdekking, etc). Vervolgens is bekeken welke partij hierin een logische rol kan pakken (of mogelijk al pakt).

Dit leverde het volgende op:

- Inzicht in vraag naar warmte/ koude
  - Ontwikkelingen van warmte-/koudevraag in plaats, tijd en klantvraag (volumes, temperatuur). Behoeftte aan tijdige informatie, waarbij verwachting is dat lokale overheid hierin kan voorzien.
  - Samenspel met netbeheerders is hierin belangrijk, gezien samenhang met investeringskeuzes infrastructuur (gasnetten).
- Inzicht in aanbod van warmte/ koude
  - Vanuit markt bestaat de behoefte aan 'ruwe' data, om zelf beter haalbaarheid in te kunnen schatten.
  - Inzicht in locaties potentiële bronnen inclusief bijbehorende ingeschatte vermogens. Hierin voorzien Delfland en de Unie van Waterschappen (UvW) goeddeels met de verstrekte inventarisatie voor Delfland en de gegevens op www.nationaleenergieatlas.nl (door IF Technology in opdracht van UvW). Tevens is de data te vinden op www.warmteatlas.nl.
- Bekendheid van en draagvlak voor EOW als mogelijke oplossing energievoorziening, zowel bestuurlijk als ambtelijk.
  - De bekendheid van EOW bij lokale overheden als aanbod en hiermee als mogelijke 'bron' voor energievoorziening kan beter (EOW als alternatief). Overweging van EOW als oplossing vereist dat deze bekend is bij afwegers.
- Duidelijke kaders Waterschap waarbinnen winning mogelijk is.
  - Duidelijk moet zijn wat, ook vanuit andere verantwoordelijkheden en doelstellingen van de waterschappen, de ruimte is voor EOW. Hierbij wordt gedacht aan de Kaderrichtlijn Water (KRW), ecologische en thermische effecten, etc. Door de UvW/STOWA wordt hiernaar op dit moment onderzoek verricht dat hierop richting moet bieden.
- Breder juridische/ politieke kaders en stimulering, eventuele lobby
  - De kansrijkheid van EOW wordt vergroot door het concept onder de aandacht te brengen bij beleidsmakers en hierbij aan te sturen op een level playing field voor de verschillende warmtebronnen. Denk hierbij aan verhouding tot Warmtewet, stimuleringsmogelijkheden (subsidies), etc. Op dit moment lijkt er geen partij hierop actief te acteren.
- Techniek
  - Om betrouwbare oplossing (leveringszekerheid) te kunnen bieden bestaat bij marktpartijen behoefte aan onderbouwing van de technische oplossing(svarianten) van EOW. Hierbij wordt aangegeven dat het concept geen nieuwe technologie omvat, en een combinatie van proven technologies behelst. Enerzijds geven enkele marktpartijen aan zichzelf ('de markt') als natuurlijke eigenaar van deze actie te zien. Anderzijds geven andere marktpartijen meer inzicht vanuit het waterschap verwachten, in lijn met hetgeen bovenstaand vermeld staat onder 'duidelijke kaders Waterschap'.
  - De UvW/STOWA brengt op dit moment de ervaringen rondom verschillende initiatieven binnen Nederland in kaart.

Verder komt ook ter sprake dat ontwikkeling van projecten vraagt om invulling van andersoortige voorwaarden:

- Flexibiliteit en vertrouwen tussen overheid en marktpartijen: concreet wordt hierbij genoemd dat overheden bereid zouden moeten zijn te overwegen om bijkomende positieve effecten (denk aan ecologie, waterkwaliteit) of vermeden investeringen (gasnet) op projectniveau in te brengen om de haalbaarheid te vergroten.
- Durf, lef, en een bepaalde mate van risico-acceptatie bij alle betrokkenen.

Discussiepunten

- Innovatie/ pilot of project?
Verskil van inzicht bestaat over de wijze waarop EOW-projecten moeten worden aangepakt. In het geval van een innovatie/ pilot vraagt dit om een fundamenteel andere basishouding (meer risicobereidheid, richten op markt-klaar krijgen van concept EOW, niet uitsluitende sturen op sluitende Businesscase, meer belang draagvlak en bereidheid om kwetsbaarheid te tonen) dan in het geval van een commercieel project.
- Positie/ zekerheid van marktpartijen

- Enerzijds komt het signaal van marktpartijen dat een positie/ zekerheid nodig is om te acteren: comfort dat bij investering niet per casus 'de buit' verdeeld wordt, maar dat een investering in onrendabele top (investeringen in o.m. netwerk, onderzoek, aanloopkosten, kinderziektes) gedekt wordt uit een langere termijn garantie aan projecten. Hierbij wordt gedacht aan een concessie, zie zich meer richt op de afnamekant dan op de aanbodkant. Signaal daarbij is dat partijen (zeker die geen bestaand netwerk in de regio hebben), zullen moeten investeren in inzicht krijgen in afname. Anderzijds zijn er marktpartijen die aangeven dit niet noodzakelijk te vinden: op projectbasis zijn – bij voldoende duidelijke en grote klantvraag – prima nu projecten te ontwikkelen (denk aan gebouw de Rotterdam met koeling uit de Maas).

Samenvatting opbrengst

- Vanuit de behoeften (zie bovenstaande 'voorwaarden') die gesignaleerd worden, is de verwachting dat marktpartijen niet direct/ grootschalig initiatief zullen nemen tot ontwikkeling van EOW-projecten. Er is nog een stap nodig is voordat EOW autonoom door de markt kan/ wordt opgepakt. Er zijn nog relevante vragen, gewenste zekerheden bij marktpartijen waarvoor ook naar overheden gekeken wordt (niet alleen waterschap).
- Desgevraagd wordt de bereidheid om de komende tijd in consortiumverband in te stappen om deze onzekerheden te tackelen niet uitgesproken.
- Er is veel informatie over EOW beschikbaar en er wordt gewerkt aan meer (lopende kennisvragen UvW en STOWA, ook IF Technology biedt zich als kennispartner aan aan geïnteresseerde partijen).
- Behoeft bestaat aan (meer) inzicht in aanbodkant. De publiek toegankelijke informatie (www.nationaleenergieatlas.nl en www.warmteatlas.nl, waarin ook de potentie-kaarten zijn opgenomen) is niet alom bekend.
- Behoeft bestaat tevens aan (meer) inzicht in de afnamekant: waar zit (mogelijke) vraag en hoe ontwikkelt deze zich? Hier zien marktpartijen vooral een rol voor de lokale overheden. Zeker voor partijen zonder een bestaand netwerk ter plaatse vergt het verkrijgen van zicht op de afnamekant een dusdanige investering dat dit leidt tot terughoudendheid. Hiermee geeft de markt aan vooral te gaan lopen voor het deel 'tussen' vraag en aanbod, en niet vanzelf op 'vinden' van vraag bij het aanbod vanuit de waterschappen.
- Bekendheid van EOW als een mogelijke bron verdient verdere aandacht, ook bij lokale overheid (wat niet bekend is, gaat niet worden toegepast).
- Gezien bovenstaande punten is een gezamenlijk signaal dat sterkere betrokkenheid van gemeenten bij EOW-initiatieven van groot belang is. Bij gemeenten ligt, naast inzicht in de vraag(ontwikkeling) en match tussen vraag en aanbod, ook de mogelijkheid om EOW als oplossing te overwegen (sturen).
- Waterbeheerders (waterschap) zullen in alle gevallen een betrokkenheid bij EOW-projecten hebben. Al is het maar in de minimale variant om de voorwaarden mee te geven voor onttrekking van warmte/ koude. Of ook in verband met fysieke voorzieningen rondom assets van het waterschap. Daarmee is de verwachting ook dat dit een contractuele relatie meebrengt.
- Bovenstaande punt brengt ook met zich mee dat binnen het waterschap in elk geval een duidelijk loket verlangd wordt, vanuit een faciliterende en ondersteunende basishouding rondom initiatieven van EOW.